

NOVINKY MĚ BAVÍ. Kantorka do svých hodin ráda zařazuje nové výukové metody. Získala si díky tomu oblibu u dětí i jejich rodičů.

Klíčové jsou dovednosti, nikoli znalosti

Nejdůležitější jsou nikoli dokonalé vědomosti, ale schopnost o problémech diskutovat, říká **JANA KOPECKÁ**, historicky první držitelka Ceny pro inspirující pedagogy. Už třicet let učí na prvním stupni základní školy v pražských Kunraticích. Mluví například o tom, jak se za tu dobu proměnilo školství.

V jednom rozhovoru, který jste poskytla po obdržení Ceny pro inspirující pedagogy a průvodce vzděláváním Global Teacher Prize, jste pronesla, že mezi vaše cíle patří zvyšování prestiže povolání učitele. Je opravdu tak nízká?

Bohužel ano. Sebekriticky ale musím říct, že je to někdy opodstatněné. Mezi učiteli je spousta lidí, kteří svou práci dělají – a teď mi promiňte klišé – nikoli jako poslání, ale jako povolání. Učí svých pár hodin, jdou domů a víc se o školu a lidi v ní nezajímají. Jenže učitelství skutečně vyžaduje něco víc! Naštěstí takových

kolegů není většina. Větší část učí děti s láskou a velmi se snaží. To by ale mělo být i finančně ohodnoceno. Mrzí mě například, že se nepodařilo nastavit kariérní řád, který by i finančně zohlednil rozdílnou kvalitu učitelů. O tristní výši platů ve školství obecně snad nemá ani smysl mluvit.

Jak přesvědčit mladé lidi, aby oboru učitelství dali šanci?

Je potřeba říci, že zatímco jiné zaměstnání vám energii bere, práce s dětmi naopak

velmi často nabíjí. Důležitá je i zpětná vazba. Fakt, že to, co děláte, má smysl. Kde jinde si můžete po každém dni v práci říct, že jste něčeho dosáhli? Já ty pokroky vidím denně.

Pokroky jednotlivých dětí můžete sledovat, pokud se jim věnujete opravdu individuálně. Jak to udělat, když jich máte ve třídě třeba pětadvacet?

Naše škola má výhodu, že v první, druhé a třetí třídě provozuje takzvanou párovou výuku. To znamená, že se dětem věnují současně dva učitelé. Navíc nesmím zapomenout ani na asistentku pedagoga, která nám byla přidělena díky inkluzi, a asistentku pro cizince. Takže v některých třídách jsme na to celkem čtyři, a to už samozřejmě vypadá zcela jinak, než když si učitel musí vystačit sám.

Proč se u vás na škole zavedl systém párového učitelství?

Tento model jsme převzali z projektu Pomáháme školám k úspěchu, který iniciovala a financuje Nadace The Kellner Family Foundation a v němž je naše škola zapojena už více než pět let. Učitel díky tomu získává dalšího kolegu do týmu. Ten přitom není asistentem, který jen připravuje podklady a kopíruje nebo nosí klíče, jak si někdo myslí, ale plnohodnotným učitelem. Párování se osvědčilo, zalíbilo se i rodičům a ti jsou na tento nadstandard nyní ochotni škole finančně přispívat.

Není párování náročné z pohledu přehlednosti a rozdělení kompetencí? Jak se děti z prvních tříd dokážou přizpůsobit tomu, že ve třídě fungují dvě autority?

Popravdě, děti s tím měly problém úplně nejmenší. Ti, kdo s tím nejvíce zápasili, byli sami učitelé (*úsměv*). Já stála pětadvacet let ve třídě sama, takže jsem na tuto novinku koukala se skepsí, vnímala jsem ji trochu jako nedůvěru v mé schopnosti. Navíc – když vedle mě stála krásná mladá učitelka hned po škole, já si připadala stará a ošklivá. Ze začátku to tedy malinko drhlo a skutečně to ve třídě vypadalo, že jedna učí, zatímco druhá pedagožka asistuje dětem. Ale časem jsme se dokázaly přepnout a výuka se stala spoluprací se vším všudy. Ve vzdělávacím procesu jsme partnerky, důsledně se oslovujeme „paní učitelko“ a děti nás od začátku vnímají jako tým, který je přišel něco naučit. Samozřejmě si vše předem připravujeme. Víme, kterou část hodiny povedu já a kterou kolegyně. Příprava je tedy klíčová.

Porota Ceny pro inspirující pedagogy koncem loňského roku váš výběr zdůvodnila mimo jiné slovy, že se „hluboce zamýšlíte nad tím, co budou děti potřebovat v životě“. V čem konkrétně to spočívá?

Nejsem věštkyně, takže samozřejmě nemůžu detailně vědět, co dnešní děti jednou budou potřebovat. Samu výuku se jim ale snažím představovat jako proces, který se jim bude hodit a který třeba hned teď může přinést výsledek. Abych byla konkrétní: například nedávno jsem zavedla dílny psaní. Zde se děti mohou na papíře vyjádřit k tématům, jež si samy vyberou. Tím se nerozvíjejí jen motorické schopnosti, ale samozřejmě také kreativita a pravopis. A tady v dílně najednou vidí, že se v českém jazyce neučí pravopis zbytečně.

Že vědomost, zda se napíše měkké i, či ypsilon, aktivně využijí. Přinesu jim noviny, časopisy, knihy. Z nich vidí, že text musí mít úroveň nejen pravopisnou, ale i stylistickou. V hodinách českého jazyka děti probírané látky věnují zcela jinou, větší pozornost.

Jak se za léta vaší práce ve školství děti změnil?

Děti se nemění. Stále platí, že když je zaujmete, učí se lépe a rády. Mění se ale přístup nás učitelů. Když jsem začínala, učili jsme frontálně. Učitel vybral, co je zásadní, to předal dětem a následně je z toho, co je naučil, i zkoušel. Dnes pracuji jinak: jsem spíše průvodcem než autoritou, která ví vše nejlépe. Více spoléhám na schopnosti dětí, že si dokážou najít souvislosti, nad věcmi přemýšlejí a domýšlejí je. Proti tomu ale občas jdou přání rodičů. Zatímco já jako učitelka toužím po spolupráci dětí a týmovém výsledku, řada rodičů si spíše přeje individuální úspěch svého dítěte. A tyto tendence občas narážejí.

Rodiče se asi nestarají o třídní kolektiv, ale celkem logicky o své vlastní dítě. Pak se určité občas setkáváte s kritikou, že potomek neumí tolik, jako musel umět jeho rodič.

To je častá výtku. Co se týče vědomostí, ty postupně zastarávají a nedomnívám se, že by nám o ně primárně ve školství mělo jít. Najít si informace dnes můžete velmi

Jana Kopecká (58)

Učitelka na prvním stupni základní školy v Praze-Kunraticích s více než třicetiletou praxí. Vystudovala Pedagogickou fakultu v Brně. Je držitelkou ocenění Global Teacher Prize Czech Republic pro nejlepšího pedagoga Česka. Podporuje zavádění nových metod výuky, na čemž spolupracuje s projektem Pomáháme školám k úspěchu rodinné nadace manželů Kellnerových. Je vdaná, má dvě dospělé děti a pět vnoučat.

snadno a nelze předpokládat, že v budoucnu by tomu mělo být jinak. Klíčové jsou dovednosti a ty mají dnešní děti lepší.

Dobře, ale pak čteme v médiích vyjádření profesorů z univerzit, podle nichž posluchači bez internetu a Googlu nevyřeší ani triviální příklady. To není problém?

Samozřejmě, učit vědomostem musíme i nadále, je ale nutné najít nějakou zlatou střední cestu. V této souvislosti mě napadá citát profesora Jiřího Zlatušky, jenž pronesl, že je dobře, pokud umí dítě diskutovat, ale nemělo by diskutovat o prázdné nádobě. To je podstata: vybavím děti vědomostmi, které možná nejsou úplně cestlivé, ale ony o nich dokážou diskutovat. Děti se mohou opírat o určitá fakta, těch by ale nemělo být zbytečně moc. Zbývající část mohou věnovat výuce dovedností, zapojovat moderní pomůcky a připravovat děti do života.

Podle Zuzany Majerové Zahradníkové, školské expertky ODS a původně učitelky angličtiny, je hlavním, co potřebujeme, učitel, jeho autorita, jeho hlas, křída, tabule a žák se zájmem. Vše ostatní jsou jen doplňky, bez kterých se lze obejít. Co si o tom myslíte?

Nevím, co ji vedlo k tomuto prohlášení, možná čerpala také z vlastní zkušenosti. Ale podle výzkumných studií má největší vliv na učení žáka nadšení učitele a já se s tím stoprocentně ztotožňuji. Můžu být sebelepší odborník, mohu být vzdělaná v kritickém myšlení, v různých moderních metodách, ale pokud nedokážu žáka oslovit vlastní energií, a tím ho motivovat k práci na sobě, je takřka nemožné něčeho pozitivního dosáhnout.

Takže když na školách vidím hroutící se postavu připomínající zombie, krácející po chodbě směrem do kabinetu, a zjistím, že to je učitel českého jazyka, tak to úplně není člověk na svém místě?

To si nedovolím říct. Víte, já se občas také bojím, abych neskončila jako Daniela Kolářová ve filmu *Obecná škola*. Teď už si na sebe jen chrstnu inkoust a jdu do polí... (*úsměv*). Učitelství je profese krásná, ale také velmi těžká. Hranice mezi vyhořením a tím, kdy jsem plná energie, je velmi křehounká. Rozdáváte se, rozdáváte a na jednou zjistíte, že nehoříte... že jste zhasl. Možná se ty zombie – učitelé, o kterých mluvíte –, už rozdaly. A my jim musíme jen přát, aby co nejdříve našli chuť do dalšího života.

Vladimír Barák ■